

TROPISCH HOUT IN DE SCHIJNWERPERS

In november stond tropisch hout op verschillende plaatsen in de wereld centraal: Nederland boog zich over het regeringsbeleid, in Florida hield men zich bezig met bedreigde soorten en in Japan stoeide de ITTO over de aanstaande evaluatie van de 2000 doelstelling. In dit Bos en Hout Bericht enkele hoogtepunten uit de meest recente ontwikkelingen.

1994 nr. 12

S
B
H
STICHTING BOS EN HOUT

Bos en hout komen wereldwijd steeds meer in de schijnwerpers. En terecht: hout is immers een van de meest milieuvriendelijke materialen en bos is de zeer milieuvriendelijke producent van hout. Zo liet de Tweede Kamer 9 november j.l. haar licht schijnen over het tropisch bos- en houtbeleid van de regering. Rond dezelfde tijd vergaderde de Convention on International Trade in Endangered Species (CITES) over al dan niet bedreigde tropische houtsoorten. Ook de International Tropical Timber Organization (ITTO) vergaderde in november.

In de volgende paragrafen komen deze vergaderingen kort aan de orde, gevolgd door een overzicht van de hoogtepunten uit de nieuwste marktgegevens.

Tweede Kamer

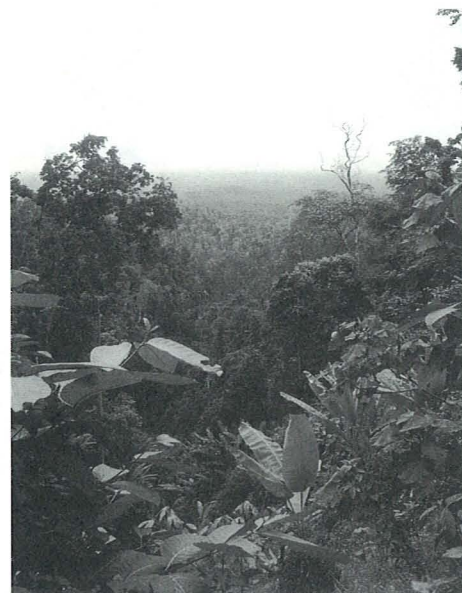
In de Tweede Kamer stond de vraag centraal of Nederland na 1995 nog tropisch hout mag importeren als dat niet is voorzien van het certificaat: "uit duurzaam beheerde bossen afkomstig". Het Regeringsstandpunt Tropisch Regenwoud geeft aan na 1995 in Nederland alleen nog maar duurzaam geproduceerd tropisch hout te zullen importeren. Uit het afgelopen kamer-debat bleek dat dit streven niet haalbaar is. Daarom kondigde de regering aan om '1995' liever als 'peildatum en katalysator' te beschouwen, dan als 'streefdatum'. In de afgelopen jaren hebben veel tropische landen zich namelijk herhaaldelijk uitgesproken duurzaam bosbeheer te willen invoeren. Wel gaf men daarbij aan zich te willen binden aan het tijdspad zoals dat in ITTO-verband is overeengekomen. Dit gaat uit van het jaar 2000 en niet van 1995. Minister Pronk drukte het kernachtig uit: 'De rest van de wereld heeft voor 2000 gekozen. Politiek gezien zetten we onszelf buitenspel door vast te houden aan 1995'.

CITES

De Convention on International Trade in Endangered Species (CITES) kwam in Fort Lauderdale (Florida) bijeen. Doel van CITES, de naam zegt het al, is het beschermen van bedreigde dier- en

plantensoorten. De laatste vergadering sprak onder andere over een door Nederland ingediend voorstel om de tropische houtsoort Amerikaans mahonie te betitelen als 'potentieel bedreigd'. In de praktijk betekent een dergelijke kwalificatie dat de handel in deze houtsoort geregistreerd moet worden; het legt dus geen handelsbeperkingen op. De vergadering besloot om niet tot registratie over te gaan.

Daarnaast werd een voorstel van Nederland om te discussiëren over de mogelijke bescherming van het Aziatische ramin met overgrote meerderheid weggestemd.

Is de bescherming van bedreigde tropische boomsoorten een zaak voor de ITTO, CITES of voor beide organisaties?

De verwikkelingen bij CITES werken niet gunstig op de Nederlandse wens om zo snel mogelijk tot de invoering van duurzaam bosbeheer te komen. Immers, de tropische landen staan nu (nog) argwanender tegenover Nederlandse initiatieven. Hierdoor is het niet ondenkbaar dat andere Nederlandse

ideeën, bijvoorbeeld om tot duurzaam bosbeheer te komen, meer dan kritisch bekeken zullen worden voordat men besluit er al of niet op in te gaan.

ITTO

De ITTO is één van de internationale organisaties waar de landen die het meest betrokken zijn bij de problematiek, zich door samenwerking inzetten voor verbeteringen in het bosbeheer in de tropen. Tijdens de halfjaarlijkse vergadering in november kwam onder andere de relatie van de ITTO met CITES aan de orde. Tropische landen vinden dat bescherming van tropische houtsoorten niet tot het takenpakket van CITES maar tot dat van de ITTO behoort. Consumentenlanden daarentegen menen dat CITES een eigen mandaat heeft, en dat ook tropische houtsoorten hieronder vallen. De ITTO besloot uiteindelijk dat er een betere samenwerking moet komen tussen de twee organisaties en vraagt het CITES-secretariaat om bij de volgende ITTO-vergadering in mei 1995 in Ghana het werk en het mandaat van CITES te verduidelijken.

Een ander belangrijk gespreksonderwerp was de aanstaande evaluatie van de 2000-doelstelling van de ITTO. In 1990 heeft de ITTO zich tot doel gesteld dat de leden na het jaar 2000 alleen nog maar handelen in

evaluatie. Helaas is dit niet gelukt. Dit betekent dat het tijdens de volgende vergadering opnieuw een discussiepunt zal zijn.

Al met al is er tijdens de afgelopen ITTO-vergadering slechts geringe voortgang geboekt op het terrein van duurzaam bosbeheer.

DE INTERNATIONALE TROPISCH HOUTMARKT

Uit het voorafgaande blijkt dat de beleidsmakers niet stil zitten als het gaat om tropisch bos en hout. Ook de (inter-)nationale tropisch houtmarkt is voortdurend in beweging. Er zijn duidelijke veranderingen te constateren: de oogst en export van rondhout (stammen) daalt aanzienlijk, terwijl de export van bewerkt hout, zoals gezaagd hout stijgt. Een ding lijkt niet te veranderen: als het gaat om produktie, export, import en verbruik van tropisch hout dan blijft Azië het dominerende werelddeel.

Uit gegevens van de ITTO blijkt dat in tropische landen ongeveer 7 miljoen mensen werkzaam zijn in de bos- en houtsector; 90% daarvan werkt in Zuid-oost Azië. Dit is natuurlijk maar een klein deel van de totale bevolking in deze landen, maar al met al toch een zeer groot aantal mensen.

tropisch hout uit duurzaam beheerde bossen. Men besloot toen om in 1995 de geboekte vooruitgang te evalueren. Tijdens de afgelopen vergadering hebben de leden geprobeerd om tot overeenstemming te komen over de vorm en inhoud van de

Aziatische landen gebruiken het geoogste hout steeds meer zelf.

De volgende paragrafen geven voor rondhout, gezaagd hout, fineer en triplex een kort overzicht van de stand van zaken.

Rondhout

Produktie en export

Van de 25 tropische landen die lid zijn van de ITTO, nemen vier landen 85% van de oogst voor hun rekening: Maleisië, Indonesië, Brazilië en India. Van deze landen is alleen Maleisië een grote exporteur: 60% van de totale export. Voor Indonesië, Brazilië en India is de export nihil. 's Werelds tweede exporteur is Papua Nieuw Guinea, met 17% van het wereldtotaal.

In Afrika is Gabon de grootste exporteur, maar de omvang van de uitvoer is ruwweg slechts één-tiende van die van Maleisië.

Er is een opvallend groot verschil tussen de omvang van de oogst en de export van tropisch rondhout door tropische landen: slechts 11% van de oogst verdwijnt over de grenzen. De rest gebruiken of verwerken de tropische landen zelf, bijvoorbeeld tot verder bewerkte produkten, die gedeeltelijk wel weer voor de uitvoer bestemd zijn.

Import

Vier landen zijn de voornaamste importeurs van tropisch rondhout. Japan is veruit 's werelds grootste, met 47% van de totale import. De andere drie landen zijn: Taiwan, Zuid-Korea en China; zij nemen samen 39% voor hun rekening.

Ontwikkelingen

De oogst van rondhout viel in 1993 lager uit dan in de drie voorgaande jaren. Ook de export geeft een dalende trend te zien: sinds 1990 is de export elk jaar lager dan in het voorgaande jaar. In 1993 was de export zelfs 30% lager dan in 1992. Deze trend reflecteert grotendeels de ontwikkelingen in Maleisië, waar de oogst in Sarawak drastisch is teruggebracht en de rondhoutexport vanuit Sabah verboden werd.

Opvallend is de sterke stijging van de export van Papua Nieuw Guinea: in 1993 was de export van dit land meer dan twee keer zo hoog dan in 1990.

De import van tropisch rondhout is in 1993 sterk gedaald ten opzichte van 1992: 23%. Vooral de drie grootste importeurs importeerden veel minder: Japan, Taiwan en Zuid-Korea.

Verwachtingen

Voor 1994 zal de oogst naar verwachting lager uitkomen dan in 1993. Waarschijnlijk zal de export de komende jaren sterk onder druk blijven staan. Niet alleen door de verwachte lagere oogst, maar ook door de sterke bevolkingstoename en de economische groei van de tropische landen. Consumentenlanden zullen eraan moeten wennen dat de beschikbaarheid van tropische stammen afneemt ten gunste van produkten zoals gezaagd hout, triplex, en wellicht ook gelamineerd en gevingerlast hout.

Samenvattend:

Het is opvallend dat in 1993 de productie en export van tropisch rondhout daalden. Vooral de oogst in de Maleisische deelstaat Sarawak daalde. Hiermee komt Maleisië tegemoet aan de aanbevelingen van een ITTO-missie naar dit deelgebied. Het lijkt erop dat Maleisië serieus streeft naar duurzaam bosbeheer. Het land brengt in elk geval haar oogst op een niveau dat meer in overeenstemming is met de oogstmogelijkheden bij duurzaam bosbeheer.

Gezaagd hout

Productie en export

Gezaagd tropisch hout is hoofdzakelijk (voor 92%) afkomstig uit de tropische landen zelf. De productie vormt ongeveer eenderde deel van de totale wereldproductie van gezaagd hout. Maleisië is 's werelds grootste producent van gezaagd tropisch hout, gevolgd door Brazilië. Maleisië produceert 21% van de wereldproductie en Brazilië 20%. Andere grote producenten zijn Indonesië en India. Met een marktaandeel van 67% domineert Maleisië 's werelds export. Deze dominante rol van Maleisië blijkt ook goed uit een vergelijking met het marktaandeel van Brazilië, dat 's werelds tweede exporteur is: 7%.

Bij de consumentenlanden is Japan nog steeds de grootste producent gevolgd door Taiwan en Zuid-Korea. De productie is hier hoofdzakelijk voor eigen gebruik.

Import

Japan is met 18% gegroeid tot 's werelds grootste importeur van tropisch gezaagd hout; het heeft deze positie overgenomen van Thailand. De grote stijging in 1993 kwam vooral door de sterk groeiende bouwactiviteiten en de afnemende beschikbaarheid van tropisch rondhout, waardoor de binnenlandse productie onder druk kwam. Thailand, Zuid-Korea, Taiwan en China zijn grote importeurs van gezaagd tropisch hout. Deze landen nemen samen 42% van de wereldimport voor hun rekening.

De EU-landen importeren samen 27% van de wereldimport. Nederland is binnen de EU de grootste importeur, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Frankrijk en Italië.

Ontwikkelingen

De totale productie van gezaagd tropisch hout in ITTO-landen is de afgelopen jaren redelijk constant gebleven. De export is licht gestegen. De uitvoer van Maleisië schommelt: zo was deze in 1992 gestegen ten opzichte van 1991 maar in 1993 weer iets gedaald.

De import in ITTO-landen is daarentegen flink gestegen; deze was in 1993 31% hoger dan in 1991. Dit lijkt in tegenspraak te zijn met de licht gestegen export. De

meest waarschijnlijke verklaring is dat een aantal niet-ITTO-landen meer zijn gaan exporteren. Vooral Japan heeft in 1993 beduidend meer gezaagd tropisch hout geïmporteerd: 78% meer dan in 1991. Deze toename is grotendeels het gevolg van de afnemende beschikbaarheid van tropisch rondhout. Ook de invoer van de andere drie grote importeurs is sterk gestegen.

Verwachtingen

De Maleisische productie van gezaagd hout zal voor 1994 waarschijnlijk lager uitkomen dan in 1993 het geval was. Dit komt vooral omdat rondhout steeds meer naar de Maleisische triplex-fabrieken gaat. Ook de productie in Indonesië en de Filippijnen zal voor 1994 lager uitkomen dan in 1993.

De import van Japan zal voor 1994 waarschijnlijk lager zijn dan in 1993, terwijl de import door Thailand juist veel hoger zal uitkomen. Daarmee wordt Thailand opnieuw 's werelds grootste importeur van gezaagd hout. De sterk groeiende economie en het nog steeds bestaande verbod op houtoogst in Thaise bossen zijn de voornaamste oorzaken van de hoge importcijfers van Thailand.

Samenvattend:

Tropische landen gaan meer en meer het hout in eigen land verder verwerken. Dit past in het beleid om zich verder en op duurzame wijze te ontwikkelen. Op deze manier blijft er immers meer toegevoegde waarde achter in de landen, zodat er meer mogelijkheden ontstaan voor investeringen in bijvoorbeeld duurzaam bosbeheer.

Fineer

Productie en handel

De productie en handel in fineer is lang niet zo omvangrijk als die voor de andere producten van tropisch hout. Maleisië is veruit de belangrijkste producent van fineer met een aandeel van 52% van de wereldproductie. Ook Taiwan, Brazilië en Japan zijn producenten van betekenis; samen produceren deze landen 29% van de wereldproductie. Maleisië neemt ruim de helft van de wereldexport voor z'n rekening. Belangrijkste importeurs zijn Taiwan, China en Japan.

Ontwikkelingen

De wereldproductie en export zijn de afgelopen jaren gestaag toegenomen. De productie van Maleisië steeg zelfs spectaculair: in 1993 ruim vier maal zo hoog als in 1990. De export steeg echter niet in dezelfde mate omdat het binnenlands verbruik aanzienlijk toenam; zo gebruikt de Maleisische meubelindustrie steeds meer fineer. China kende de afgelopen jaren een sterk stijgende import, terwijl de Japanse import sterk terugliep.

Verwachtingen

Voor 1994 zal de Maleisische productie van fineer waarschijnlijk weer hoger uitkomen door het in gebruik nemen van nieuwe fabrieken. Deze extra productie van fineer zal Maleisië zelf gebruiken; de wereldexport en -import zullen voor 1994 dan ook geen spectaculaire veranderingen te zien geven.

Samenvattend:

Maleisië domineert de wereldmarkt van fineer van tropisch hout: het verzorgt ruim de helft van de wereldproductie en

Tabel 1 Balans van tropisch rondhout in ITTO-landen in 1993 (x 1000m³).

	Productie	Import	Export
Totaal producentenlanden	134713	2716	15857
w.v.			
Maleisië	37126	22	9382
Indonesië	37000	10	0
Kameroen	2200	0	650
India	18000	734	3
Brazilië	22000	10	62
Totaal consumentenlanden	780	17538	81
w.v.			
China	400	1595	9
Taiwan	15	3000	2
Japan	0	8324	0
Zuid Korea	0	2103	0
Nederland	0	111	11

Tabel 2 Balans van tropisch gezaagd hout in ITTO-landen in 1993 (x 1000m³).

	Productie	Import	Export
Totaal producentenlanden	41317	2618	7748
w.v.			
Maleisië	9223	125	5371
Indonesië	8200	0	328
India	8800	3	7
Brazilië	9100	160	590
Totaal consumentenlanden	3631	7373	296
w.v.			
China	200	703	22
Taiwan	548	725	8
Japan	1296	1805	0
Zuid Korea	525	970	0
Nederland	43	587	106

Tabel 3 Balans van fineer van tropisch hout in ITTO-landen in 1993 (x 1000m³).

	Productie	Import	Export
Totaal producentenlanden	3034	43	1292
w.v.			
Maleisië	2122	2	720
Brazilië	320	15	285
Totaal consumentenlanden	1068	1107	56
w.v.			
Taiwan	610	280	0
Japan	268	239	8
Nederland	10	13	7

Tabel 4 Balans van triplex van tropisch hout in ITTO-landen in 1993 (x 1000m³).

	Productie	Import	Export
Totaal producentenlanden	15537	523	13051
w.v.			
Maleisië	2565	1	2421
Indonesië	10050	0	9598
Brazilië	1350	1	774
Totaal consumentenlanden	7600	9529	384
w.v.			
China	700	1450	0
Taiwan	450	800	130
Japan	5367	3864	8
Zuid Korea	856	822	1
Nederland	10	239	36

Bron: Elements for the annual review and assessment of the world tropical timber situation, ITTO, Yokohama, 1994. (Een gedeelte van de cijfers is door de ITTO geschat op basis van informatie voor 1992. Dit geldt ook voor de Nederlandse productie-cijfers).

-export. Belangrijkste importeurs zijn Taiwan, China en Japan. In Maleisië steeg de produktie sterk, maar de export niet: het land gebruikt fineer in toenemende mate zelf. Nieuwe fabrieken zorgen ervoor dat ook voor 1994 de Maleisische produktie hoger uitkomt.

Triplex

Produktie en export

Triplex is de enige produktcategorie waarbij de tropische landen het grootste deel van de wereldmarkt in handen hebben. Drie Aziatische landen nemen 78% van de wereldproduktie van tropisch triplex voor hun rekening. Indonesië is verreweg de belangrijkste producent, gevolgd door Japan. De rol van Indonesië is nog geprononceerder bij de export: 71%. In geld uitgedrukt is de export van triplex het belangrijkste export-produkt van Indonesië op olie na! Maleisië is een andere belangrijke exporteur. Japans omvangrijke produktie is volledig bestemd voor de thuismarkt.

Import

De import is over veel meer landen verspreid dan de produktie en de export. Japan is de grootste importeur met 38% van de wereldimport. China en de VS volgen op afstand op de tweede en derde plaats.

Tropische landen gaan meer en meer tropisch hout in eigen land verder verwerken.

Ontwikkelingen

De produktie van triplex is de afgelopen jaren langzaam maar gestaag toegenomen. Dit geldt vooral voor Indonesië en Maleisië. Procentueel gezien is de produktie in

Maleisië het sterkst gestegen, door nieuwe fabrieken in de deelgebieden Sabah en Sarawak. De produktie in Japan is daarentegen de afgelopen jaren gedaald. De wereldexport van triplex van tropisch hout is fors gestegen, veroorzaakt door een sterke toename van de uitvoer van Indonesië en Maleisië. Het laatste land heeft in 1993 meer dan twee keer zoveel geëxporteerd vergeleken met 1991.

Net als de export is ook de import van de ITTO-landen gestegen. De stijging komt vooral voor rekening van Japan dat in 1993 34% meer importeerde dan in 1992. Er lijkt zich in Japan een verschuiving voor te doen van zelf-produceren naar importeren. De andere twee grote importeurs China en de VS zagen hun import niet noemenswaardig veranderen.

Opvallend is verder de sterk gestegen import van Zuid-Korea en Taiwan.

Verwachtingen

De produktie van triplex zal zich in 1994, net als de produktie van gezaagd hout en fineer, waarschijnlijk gestabiliseerd hebben. De produktie in consumentenlanden zal waarschijnlijk lager uitkomen en in producentenlanden verder gestegen zijn. De verhoogde produktie van triplex komt vooral voor rekening van Maleisië. Naar verwachting zal het gebruik in consumentenlanden dalen omdat zij steeds meer alternatieven inzetten, zoals Oriented Strand Board (OSB) en Medium Density Fibreboard (MDF). In Japan zal men waarschijnlijk in toenemende mate naaldhout gebruiken voor de triplexproduktie.

Samenvattend:

Indonesië domineert de wereldmarkt van tropisch triplex; Maleisië is een sterk opkomend land op dit gebied. Japan is een belangrijke importeur, maar ook een grote producent. Andere belangrijke importeurs zijn de VS en China. In 1993 was de wereldexport van triplex van tropisch hout beduidend hoger dan in 1992. Oorzaak: een sterke toename van de export vanuit Indonesië en Maleisië. Ook de import was hoger; vooral Japan importeerde meer.

Naar verwachting zal de produktie in tropische landen stabiliseren en in consumentenlanden dalen omdat alternatieve materialen het gebruik van tropisch triplex in consumentenlanden onder druk zet.

NEDERLAND

De totale Nederlandse import van tropisch hout was in 1993 11% lager dan in 1992. Omdat de Nederlandse export van tropisch hout sterk daalde, is de netto-import (zeg maar 'het gebruik') met 8% gedaald ten opzichte van 1992. In principe zijn dit schommelingen die normaal zijn voor de

tropisch houtmarkt, want een jaar eerder was de import 10% gestegen en de netto-import zelfs 15%.

AFSLUITEND

Hout is een belangrijke grondstof. In een wereld die op zoek is naar een samenleving die haar omgeving duurzaam gebruikt, zal de rol van hout alleen maar belangrijker worden. Misschien is dat een goede verklaring voor de wereldhoutmarkt die nu zo sterk in beweging is. Elk land, ontwikkeld of in ontwikkeling, beseft dat hout zeer vele toepassingen kent en bovendien zeer milieuvriendelijk is. Het is voor iedereen daarom belangrijk om de toekomstige houtvoorziening veilig te stellen.

Landen die zelf veel bos hebben, zijn daarbij in het voordeel. Importerende landen, zoals Nederland hebben daarentegen een handicap. Zij zullen steeds intensiever de wereld af moeten speuren naar mogelijke houtbronnen. Wat de voorziening van tropisch hout betreft hebben de tropische landen de sterkste kaarten in handen. Immers, zij zijn de producenten van dit produkt en zullen er daarom voor zorgen dat hun eigen behoefte gedekt is voordat ze tot export overgaan. Gezien de concentratie in Azië van produktie en gebruik maar ook het snelle ontwikkelingsproces in deze regionen betekent dit dat consumentenlanden rekening moeten houden met een toenemende schaarste aan tropisch hout. Daarmee zal de invloed 'via het handelskanaal' om tot duurzaam bosbeheer te komen afnemen.

Ir R.C. de Boer

© Stichting Bos en Hout

SBIH
STICHTING BOSEN HOUT

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5
Postbus 253,
6700 AG Wageningen
tel. 08370 - 24666
fax 08370 - 10247